

ПЪРВА ГЛАВА

ИСТОРИЯТА С ВРАТАТА

Адвокатът мистър Ътърсън имаше свъсено лице, което никога не се озаряваше от усмивки. Той бе неприветлив, неразговорлив и необщителен мъж със закрепостено мислене; слаб, висок, сух и унил, ала въпреки това незнайно защо хората го харесваха. В компанията на приятели и когато виното му се бе усладило, в очите му заблестяваше нещо много човешко, което така и не намираще отражение в говора му, но се проявяваше не само в характерния израз на лицето му след вечеря, а по-често и по-явно в начина, по който водеше живота си. Той бе строг към самия себе си, пиеше джин, когато бе сам, за да озапти слабостта си към скъпи вина, и макар да обичаше да ходи на театър, не бе пристъпвал прага на такъв от двайсет години. Все пак проявяваше похвална търпимост към прегрешенията на другите и понякога завистливо се чудеше какви бесове ги караха да извършват злодеянията си, а при всяка крайност бе по-склонен да помага, отколкото да порицава.

„Влече ме ереста на Каин – по своя причудлив начин казваше той – и оставям хората да вървят към дявола така, както намерят за добре.“

Поради тази особеност на характера си той често се оказваше единственият уважаван познат, упражняващ благотворно влияние в живота на пропадащи мъже. И с такива хора, стига да посещаваха кантората му, никога не се държеше по начин, различен от обичайното си поведение.

Несъмнено този подвиг бе съвсем лесен за мистър Търсън, понеже той бе сдържан по природа и дори приятелствата му бяха основани на същата непредубедена добросърдечност. Само един скромен мъж би приел приятелски кръг, изваян от ръцете на случайността, но адвокатът бе именно такъв човек. Дружеше със своите кръвни роднини, както и с хората, които познаваше най-отдавна. Привързаността му бе досущ като бръшлян, който израства с времето, и нямаше нищо общо с това дали обектът на симпатиите му бе достоен за тях, или не. Оттук несъмнено идваше и близостта му с мистър Ричард Енфийлд, негов далечен роднина и изтъкнат представител на висшето общество. Мнозина се бяха опитвали да разгадаят мистерията на тяхната дружба, чудеха се какво виждаха един в друг и какви общи теми на разговор можеха да имат. Хора, срещали ги по време на неделните им разходки, твърдяха, че почти не си говорели, изглеждали безкрайно отегчени

и с огромно облекчение приветствали случайната поява на всеки приятел. Въпреки всичко те отдаваха огромно значение на тези разходки, смятаха ги за най-ценното украшение на седмицата и не само отклоняваха покани, обещаващи приятни мигове в компанията на други хора, но и отлагаха делови ангажименти, само и само да им се насладят необезпокоявани.

Така се случи, че една от тези обиколки отведе двамата мъже надолу по тясна странична уличка, пресичаща един от най-оживените квартали на Лондон. Улицата се водеше тиха, но в делничните дни там кипеше процъфтяваща търговия. Всички нейни обитатели се бяха замогнали и изглежда, се надяваха да забогатеят още повече, като влагаха излишъка от печалбите си в кокетство, така че фасадите на магазините имаха подканящ вид досущ като редица усмихнати продавачки. Дори в неделя, когато най-пъстрите ѝ очарования бяха скрити и нямаше почти никакво движение, улицата изпъкваше на фона на мрачния и занемарен квартал като огън в гора. Със своите прясно боядисани кепенци, добре полирани месингови дръжки, забележителна чистота и приповдигнат предприемачески дух тя мигновено улавяше и радваше погледа на всеки минавач.

През две врати от единия ѝ край, от лявата страна в посока изток, съвършено правата ѝ линия бе нарушена от излаз към двор и точно там една

злокобна постройка издаваше напред своя фронтон. Сградата бе двуетажна и нямаше прозорци, а само врата на долния етаж и гола избеляла стена на горния, носеща белезите на продължително и безотговорно занемаряване. Вратата не бе снабдена нито със звънче, нито с чукало и бе мръсна и олющена. Скитници се приютяваха на завет в нейната ниша и драскаха кибритени клечки в дъските, деца продаваха вехтории от стъпалата и ученик бе изпробвал ножа си върху корнизата, но от близо поколение никой не си бе направил труда да изпъди тези случайни посетители или да поправи щетите, нанесени от тях.

Адвокатът и мистър Енфийлд крачеха от другата страна на уличката, ала когато се изравниха с входа, Енфийлд вдигна бастуна си и посочи.

– Някога обръщал ли си внимание на тази врата? – попита той и когато неговият спътник кимна утвърдително, продължи: – В съзнанието ми е свързана с една много особена история.

– Така ли? – възкликна мистър Ътърсън с леко променен глас. – И каква е тази история?

– Ами случи се така – отвърна мистър Енфийлд, – че една тъмна зимна нощ се прибирах вкъщи от другия край на света, беше някъде три часът сутринта и пътят ми минаваше през част от града, където се виждаха единствено запалените лампи. Прекосявах улица след улица и всички хора спяха; улица след улица, сякаш осветени за

парад, но безлюдни като в църква. Накрая стигнах до онова особено състояние на духа, когато човек толкова дълго се е слушвал напрегнато, че закопнява да зърне полицаи. Внезапно пред очите ми изникнаха две фигури: едната бе на дребно човече, което с пъргави стъпки куцукаше на изток, а другата на момиченце на около осем-десет години, препускащо през глава надолу към пресечката. Разбира се, двамата се сблъскаха точно на ъгъла, а после се случи най-смущаващата част от историята – мъжът съвсем хладнокръвно стъпка детето и го остави да пици на земята. Беше страшно да се чуе и още по-ужасно да се види. Все едно не беше човек, а колесницата на бог Вишну! Извиках няколко пъти и хукнах след господина, сграбчих го за яката и го върнах при вресящото дете, около което вече се бе събрала голяма група хора. Той бе напълно невъзмутим и не се съпротивляваше, ала ми хвърли такъв черен поглед, че се изпотих, сякаш бях тичал. Хората, наобиколили момичето, се оказаха негови роднини и съвсем скоро се появи и докторът, когото го бяха изпратили да повика. Е, детето бе по-скоро изплашено, отколкото наранено, поне според касапина. Сигурно си мислиш, че с това историята приключва? Но имаше още едно любопитно обстоятелство. От пръв поглед бях изпитал неприязън към джентълмена. Мога да кажа същото за близките на момичето, което бе съвсем естествено. Но поведението на доктора ме пора-

зи. Беше най-обикновен аптекар на неопределена възраст, без отличителни черти и със силен единбургски акцент, като ми направи впечатление на човек с емоционалния диапазон на гайда. Ала и той реагира като нас – всеки път, щом погледнеше моя пленник, лицето му пребледняваше и се изопваше от желанието да го убие. Веднага отгатнах какво се върти в главата му, точно както той бе отгатнал какви мисли минават през моята. И понеже нямаше как да убием джентълмена, сторихме следващото най-близко нещо. Заплашихме го, че бихме могли и дори възнамеряваме така да раздухаме тази история, че да започнат да го одумват от единия до другия край на Лондон. Ако имаше приятели или се ползваше с някакво доверие, щяхме да се постареем да загуби и двете. И през цялото време, докато сипехме тези свирепи заплахи, ние правехме всичко възможно да го отърваваме от жените, които му се нахвърляха като побеснели хали. Никога преди не бях виждал толкова много разкривени от злоба лица на едно място, а заобиколен от тях, стоеше мъжът, излъчващ подигравателно, зловещо спокойствие. И той бе уплашен, това личеше съвсем ясно, ала не трепваше, досущ като някой дявол.

– Ако решите да направите скандал от този нещастен случай – рече ни, – аз не бих могъл да ви попреча. И понеже никой джентълмен не иска да бъде замесен в скандал, просто посочете сумата.

Е, успяхме да изстискаме сто лири за семейството на детето. Отначало той се опита да преговаря, ала по буреносните ни лица позна, че няма смисъл, и накрая склони. Следващата стъпка бе да ни даде парите и къде мислиш, че ни отведе? Именно до тази врата! Извади ключ и влезе вътре, а след малко се върна с десет златни лири и чек за остатъка, платим на приносителя от „Куутс“* и подписан с име, което не бих могъл да спомена, макар именно заради него да разказвам тази история и то да е добре известно и често споменавано във вестниците. Сумата бе прекомерно висока, ала подписът, ако не бе подправен, говореше за безкрайно по-големи възможности. Позволих си да посоча на джентълмена, че цялата работа изглежда съмнително, понеже в истинския живот човек не може просто да влезе в нечие мазе в четири сутринта и след малко да се върне с чек за близо сто лири, подписан от друго. Ала той запази хладнокръвие и продължи със същия презрителен тон.

– Можете да бъдете спокойни – отвърна, – ще остана с вас, докато отворят банките, и лично ще го осребря.

Докторът, бащата на момичето, нашият нов приятел и аз веднага поехме към моята кантора и прекарахме остатъка от нощта там. На следващия ден, след като закусихме, заедно отидохме до бан-

* „Куутс“ – британска частна банка с главна квартира в Лондон, създадена през 1692 г. – Б. пр.

ката. Лично връчих чека с думите, че имам всички основания да вярвам, че е фалшификат. Нищо подобно. Чекът беше истински.

Мистър Ътърсън изцъка с език.

– Виждам, че споделяш чувствата ми – каза мистър Енфийлд. – Да, много лоша история. Онзи приятел бе противна личност, наистина ужасен човек, а мъжът, подписал чека, е самото олицетворение на порядъчността и което е дори по-лошо: уважаван гражданин с репутацията на един от онези хора, вършещи добри дела. Предполагам, че става дума за изнудване – почтен човек, който сега плаща прескъпо за грешките на младостта си. По тази причина започнах да наричам сградата с вратата „Къщата на шантажа“, макар че дори това не обяснява всичко – добави той и потъна в размисления.

Бе изтръгнат от тях от мистър Ътърсън и неговия внезапен въпрос:

– И не знаеш дали мъжът, подписал чека, живее тук?

– Стори ми се много вероятно – отвърна мистър Енфийлд. – Но после случайно зърнах адреса му. Живее на някакъв площад.

– И не си разпитвал за къщата с вратата? – продължи мистър Ътърсън.

– Не съм, сър, проявих тактичност – беше отговорът. – Изобщо не съм привърженик на задаването на въпроси, твърде много ми напомня за Деня на Страшния съд. Когато зададеш въпрос, все едно

търкулваш камък. Седиш си тихо и спокойно на билото на хълма, а камъкът тръгва надолу и повлича други след себе си и не след дълго някой невзрачен човечец на преклонна възраст, за когото дори не си чувал, е ударен по главата в собствения си заден двор и после семейството му трябва да си смени името. Не, сър, това е нещо като правило при мен: колкото по-съмнителна изглежда една работа, толкова по-малко въпроси задавам.

– Чудесно правило поне според мен – съгласи се адвокатът.

– Но лично огледах мястото – продължи мистър Енфийлд. – Почти не прилича на къща. Няма друга врата и през тази не влиза и не излиза никой друг освен джентълменът от моята история. На първия етаж има три прозореца, гледащи към двора, а долу няма никакви. Прозорците винаги са затворени, но чисти. Има и комин, който обикновено пуши, така че все някой трябва да живее там. Въпреки това не е съвсем ясно, защото сградите около двора са толкова нагъсто, че е трудно да се определи къде свършва едната и къде започва другата.

Известно време двамата крачеха в мълчание, а после мистър Ътърсън повтори:

– Много хубаво правило имаш, Енфийлд.

– И аз смятам така – отвърна мъжът.

– Но все пак ще ти задам един въпрос – как се казва господинът, стъпкал детето?

– Ами... – поколеба се мистър Енфийлд. – Не виждам защо да не ти кажа. Името му беше Хайд.

– Хм – рече мистър Ътърсън. – Как изглежда?

– Не е лесен за описване. Има нещо нередно във външния му вид, нещо неприятно, дори бих казал противно. Никога преди не съм виждал потблъскващ човек, без да мога да определя защо. Сигурно има някаква уродливост – определено създава впечатление на уродлив човек, макар да не мога да кажа къде точно е деформацията. Несъмнено има много характерен външен вид, ала на какво се дължи тази характерност – нямам представа. Не, сър, предавам се. Не мога да го опиша. И не защото не си го спомням, понеже сякаш още е пред очите ми.

Мистър Ътърсън отново измина няколко крачки в мълчание, очевидно дълбоко замислен.

– Сигурен ли си, че е използвал ключ? – попита след малко.

– Скъпи господине... – започна Енфийлд, леко скандализиран от въпроса.

– Да, да, знам – кимна Ътърсън. – Знам колко странно звучи това. Истината е, че не те попитах за името на другия джентълмен, защото вече го знам. Виждаш ли, Ричард, твоят разказ живо ме интересува. Ако не си бил точен в някоя подробност, моля те, веднага се поправи.

– Можеше да ме предупредиш – леко навъсено отвърна другият мъж. – Ала бях точен до педан-

тичност, както обичаш да казваш. Джентълменът имаше ключ и дори нещо повече от това – все още е в него. Видях го да го ползва преди по-малко от седмица.

Мистър Търсън въздъхна дълбоко, ала запази мълчание. След малко младият мъж продължи:

– Ето поредното потвърждение на максимата, че човек не бива да казва нищо – рече той. – Срамувам се от голямата си уста. Нека се закълнем, че никога повече няма да споменаваме този въпрос.

– На драго сърце – отвърна адвокатът. – Да си стиснем ръцете, Ричард.